ION SAN-GIORGIU

GRIȘA

- PIESA INTR'UN ACT -

1952

Ion Sân-Giorgiu

G R I Ș A

Piesă într'un act

1952

Ion Sân-Giorgiu

PERSOANELE

Ion, sergent în armata română

Maria, soţia lui

Tudor, fiul lor

Baba Leana, mama lui Ion

Grişa, plutonier sovietic

Saşa, soldat sovietic,ajutorul lui Grişa

Acţiunea se petrece în 1944 pe front în nordul Ardealului.

E seara de Crăciun.O casă ţărănească în Ardeal pe marginea frontului. In tot timpul acţiunii se aude larma frontului, care se apropie tot mai mult de sat. Incăperea e curată şi e mobilată ca o casă de ţăran bogat. Cu toate nenorocirile războiului toate se află la locul lor. Patul mare acoperit cu covoare şi încărcat de aşternuturi, masa mare acoperită cu un covor în stilul regiunii,iar scaunele sculptate în lemn. Pe poliţele din perete şi de pe marele cămin, în care arde prieteneşte focul, oale şi sticle vechi de diferite feluri. In colţul dinspre răsărit atârnă o icoană de argint şi altele mai mici,iar dedesubtul lor arde o candelă.

La ridicarea cortinei în scenă sunt Maria şi Tudor.Maria stă la masă şi coase o haină de soldat rus,iar Tudor din colţul din dreapta a odăii piaptănă barba unui Moş Crăciun improvizat.

Maria: Ce faci tu acolo,Tudore?
Tudor: Mă joc şi eu cu Moş Crăciun...Uite ce barbă frumoasă are.
Maria: Ce-ţi mai dă şi ţie prin cap băiatule?!
Tudor: (Se duce la Maria şi o îmbrăţişează) Anul acesta e războiu.Poate că e mort şi Moş Crăciun... Si atunci trebuie să-mi fac eu un Moş Crăciun al meu, ca să fie în locul celui pe care l-a omorît războiul.
Maria: Moş Crăciun nu moare, Tudore...Numai că el nu vine la casele oamenilor când bate tunul şi seceră moartea. (Se aude deodată plesnirea catorva granate în apropiere)
Tudor: Mi-e frică,Mama...
Maria: Nu-ţi fie teamă,că mare e Dumnezeu din cer. (intră Baba Lena)
Tudor: Dar se întoarce războiul la noi,mamă!
Baba: Să se întoarcă.Fiindcă dacă se întoarce războiul la noi,vine şi Ion înapoi.
Tudor: Tata! Să vină tata.
Maria: (suspină)
Baba: Suspini,suspini! Bine faci că suspini...
Maria: Ce te uiţi aşa la mine,babă?
Baba: Mă uit c'aşa-mi place mie.Uite aşa!
Maria: Crezi că mi-e teamă că vine Ion? N'are decât să vină...
Baba: Apoi dacă o veni şi Te-o găsi cârpind uniforma lui Grişa o să-i faci o bucurie cum n'a avut el decând e...
Maria: Stii bine de ce-l cos pe Grişa... Că numai poftă de cusut n'am.
Baba: Eh,nu mai fă pe mironosiţa.Uite i-ai şi spălat boarfele,în loc să-l laşi pe Saşa să i le spe-

le.Asta o femeie le face numai pentru omul ei.
Maria: (izbind) Eu nu o fac decât pentru Tudor şi pentru Dta,babă...Că de nu eram eu,ce se făcea băiatul?...Spune,unde era acum Tudor?
Tudor: Dacă nu sărea mama şi nu o ajuta Grişa, mă luau în ziua aceea Cazacii.Mă şi urcaseră pe cal.. Dar la strigătele mamei; a venit deodată Grişa şi i-a ghiontit pe Cazaci şi i-a suduit pe muscăleşte şi m'a dat jos de pe cal...
Baba: Mă băiatule...Ce prost eşti tu.Te-a luat dela muscali ca să te poată bate el de câte ori are chef.
Tudor: Mă bate numai când e beat.
Baba: Si e beat totdeauna...
Maria: Aşa cum e Grişa,el ne-a scăpat băiatul...Si ne şi ţine...
Baba: Pâinea asta amară numai pentru tine e dulce. Haide, fă acum din diavolul asta impeliţat un arhanghel.Dar toate au un sfârşit,Marie toate! (iar se aud obuzele căzând) Iată acum s'a apropiat frontul;dacă nu ne-or sfârteca obuzele, poate că ne-or izbăvi ai noştri.Te-oiu vedea atunci ce ai să faci Mai ales de s'o întoarce el.
Maria: (izbucnind cu deznădejde)Dece mă chinueşti babă? Dece mă chinuieşti? Doar ştii ce iad e viaţa mea; ce scârbă mi-e de mine însumi! De n'ar fi Tudor,l-aş pune pe Saşa să-si facă milă de mine...
Baba: Saşa nu-i ca Grişa... El se închină lui Dumnezeu şi iubeşte băiatul.
Maria: Tocmai deaceea cred că lui i-e milă de mine Si că de i-aşspune să mă omoare ar face-o...
Tudor: Nu vreau să mor,mama! Dece vă certaţi mereu, bunico?...(începe să lăcrimeze) Că eu vă iubesc pe amândouă.(Se aude iar căzând grenade).Acolo e moarte destulă; dece s'o mai chemăm şi noi aici?...
Baba: (Il desmeardă pe Tudor) Ei, haide, nu te mai supăra şi tu.Să nu mai vorbim de moarte.E doar seara de Crăciun în care s'a nascut Isus...
Tudor: (Deodată schimb de dispoziţie) Saşa mi-a

spus că vine cu daruri...
Baba: Iar eu ţi-oiu aduce turta care am copt-o pentru tine...
Maria: Numai de n'ar veni Grişa beat şi m'ar pune să-i cânt şi să-i joc.
Baba: (iar cu hârţag) Dacă l-ai învăţat şi tu cu nărav...Spune-i că eşti răguşită şi ţi s'au înţepenit picioarele.
Tudor: Lasă că dacă s'o întoarce tata,pleacă Grişa şi atunci n'o să vă mai certaţi.
Maria: Să nu mai vorbeşti aşa băiatule. Dacă te-o auzi Grişa ce spui despre el, e în stare să te omoare.
Tudor: Nu are de unde să ştie.
Maria: Dar Saşa ce altă grije are decât să-i spună ce se petrece şi se vorbeşte în casă?
Tudor: Saşa e prietenul meu.
Maria: Saşa e sluga lui.Deaceea ia te rog seama ce vorbeşti cu Saşa...
Tudor:Eu ştiu mai multe ca tine, mamă...Saşa nu-l poate suferi pe Grişa...
Baba: Iar vorbeşti prea mult,Tudore.
Tudor: Când îl bate Grişa pe Saşa şi-l calcă în picioare, numai mie îmi spune Saşa cât suferă şi cât se roagă la Dzeu să-l scape odată de Grişa.
Maria: Ia seama băiatule ce faci să nu iasă şi din asta o nenorocire...
Baba: Fi cuminte,Tudore...Că numai tu ne-ai mai rămas...Din patru băieţi care au plecat la războl,pe trei i-a luat Dumnezeu(îşi şterge ochii).Cine ştie unde le putrezesc oasele!! Ion e dus şi el şi nu mai ştiu nimic de dânsul decând au venit Muscalii. Poate că s'o întoarce...dar poate că l-am pierdut şi pe dânsul.(Cu multă duioşie) N'ai mai rămas decât tu Tudore.Tu eşti tot ce mă mai ţine pe pământ C'altfel mai bine mă ucidea Grişa când a vrut să te bată întâia oară şi ţi-am luat apărarea.
Tudor: Am să fiu cuminte,bunică...
Baba: Să fii,Tudore...Că uite e Crăciunul şi'n loc să vie colindătorii, colindă moartea pe la casele

oamenilor (afară se aude iar larmă îndârjită de luptă)
Maria: S'a stins candela la icoane:.(aprinde candela) Si nu mă mai certa atâta babă...Dacă ai şti ce chinuită sunt...
Baba: Ei lasă,să vină Grişa şi o să-ţi treacă chinul...
Maria: Mi-e groază când mă gândesc că vrea să petreacă noaptea asta cu mine!
Baba: Ii bea şi tu mai mult şi-i uita... Tânără, frumoasă eşti...Mai trebuie puţin vin şi puţină uitare şi toate merg...(râde)
Maria: Totdeauna m'ai urât mata,Babă... Nu m'ai vrut de noră...că n'am avut zestre...Stiu eu că ochiseşi pentru Ion pe Lina lui Grigore...
Baba: Parcă ce, eu te-am luat de femee, sau Ion? Treaba lui dacă i-ai plăcut...Când s'o întoarce o să vadă şi el cum au mers lucrurile aici şi dacă-i vei placea şi atunci,treaba lui.
Maria: Doamne, babă, ce păcat faci cu mine! (intră Saşa)
Saşa: (deschide uşa cu greu căci e încărcat cu pachete) Bună seara, să nu ziceţi că nu v'a intrat Moş Crăciun în casă.
Tudor: Saşa,să trăieşti Saşa! Ce mi-ai adus?
Saşa: Ti-am adus de toate. Uite în cutia asta sunt jucăriile...
Tudor: Ce jucării?
Saşa: De toate...Soldaţi de plumb. Jocuri...Cărţi cu poze...şi alte cele.
Tudor: (Sare de gâtul lui Saşa) Să trăieşti, Saşa (către mama şi bunica) Uite mamă, că tot a venit Moş Crăciun...
Baba: Moş Crăciun nu e hoţ,băiatule...
Saşa: Pe cine faci hoţ,babă? Pe mine?
Baba: A zis că eşti hoţ?..
Maria: Incepeţi şi voi să vă certaţi! Frumoasă seară o să avem dacă vă certaţi voi.
Saşa: Cine se ceartă? Baba Leana stie că eu o iubesc.

Baba: Stiu,stiu.Mori de dragoste pentru mine.
Saşa: Si voi ştiţi că eu ţiu la casa voastră...Uite v'am adus şi vouă câte ceva (scoate două pâini albe şi o şuncă) Poate că nu le mâncaţi? Or fi şi astea tot de furat? Hei? (râde)
Maria:Tu eşti om bun Saşa...Dar de unde le ai....
Saşa: De unde? Pâinea dela noi,dela bucătărie...Am strâns-o pentru voi. Iar şunca dela un depozit pe care l-au golit ai noştri.C'aşa e la războiu.
Baba: Si jucăriile băiatului?
Saşa: Jucăriile? Eh jucăriile sunt din podul dela castelul grofului. In timp ce toţi jefuiau numai lucruri de preţ şi băutură,eu am pus mâna pe jucăriile astea. Tocmai era să le bage pe foc un camarad,când i le-am luat,mai mult cu sila...Spune,babă,sunt hoţ sau sunt om de treabă?
Baba: Eşti om bun,Saşa...Si iubeşti pe Tudor...
Maria: Si pe Dumnezeu!
Saşa: Pe Dumnezeu!..(face cruce) Uite dacă-mi dădeai atunci când te-am rugat icoana sfântului Mina...
Baba: Iconiţa aceia o am de când m'am măritat...De cinzeci de ani.Cum s'o dau?
Saşa: Dacă mi-o dădai, poate îţi dăruiam şi eu odorul pe care-l-am găsit astăzi.(scoate de sub haină, din cămaşe o icoană de aur, bătută cu pietre scumpe)
Maria: O icoană!
Baba: O icoană de aur?...De unde ai luat-o? Pe cine ai jefuit?
Saşa: (râde) Nici asta nu este de furat...
Tudor: Ce frumoasă e!
Saşa: Am scăpat-o din mâinile lui Grişa...
Maria:Dar ce voia Grişa cu ea?!!
Saşa: Spunea c'o să topească aurul, ca să-ţi facă Dumitale o brăţară.
Baba: Asta mai trebuia...S-ţi faci brăţară dintr'o icoană curată şi pângărită!
Maria: (râde) Acum tot eu sunt vinovată...
Saşa: Nu eşti vinovată de nimic. Cum aveam şi eu pu

se deoparte -doar ştii că nu beau- zece sticle de rom,am făcut târgul.I-am dat lui Grişa romul şi el mi-a dat icoana.Deacum înainte am şi eu cui să mă rog...(desmeardă icoana). E icoana sfântului Stefan...

Baba: Vezi să nu ţi-o ia Grişa înapoi...

Saşa: Cum să mi-o ia? Dar crezi c'o mai vede el vreodată? (extatic) Icoana asta este vieaţa mea!.. (afară se aude iar mai tare sgomotul luptei) Nu vă fie frică...Icoana ne apără pe toţi...

Maria: Numai de m'ar apăra şi pe mine de Grişa.

Saşa: Grişa o să fie astăzi cu chef...Mi-a spus că vrea să găsească mâncarea caldă...Si ţuica fierbinte...Celelalte le aduce el...

Maria: Oare ce m'aşteaptă,Doamne?

Saşa: Mi-a spus că ştie el că baba coace cozonaci. ..Si că vrea şi el să mănânce cozonaci făcuţi de coropişniţă...(râde)

Baba: Ticălosul!...Dar lasă că poate au ars cozonacii de când i-am lăsat în cuptor. Si n'o mai avea ce mânca atunci nemernicul. Haidea,Tudore,să vedem ce fac cozonacii.

Tudor: Vreau să mă joc cu Saşa. Nu ştiu cum să umblu cu jucăriile.

Maria: Du-te Tudore...Te vei juca mai târziu.Saşa, tu rămâi puţin cu mine...Am să-ţi spun ceva...(Baba şi Tudor ies)

Maria: Ia-mi-l Saşa pe Grişa de pe cap...Nu mai pot.Nu mai pot!

Saşa:Dar ce s'a întâmplat?

Maria: Ce vrei să se întâmple? Destul c'o să vină iar beat...

Saşa: (râde) Grişa e azi,cum se spune la noi,criţă ...mi-a zis că bea şi el în cinstea sărbătorilor voastre.Tii! Ce-a făcut la castel!

Maria: Dacă e aşa,are să ne bată pe toţi...

Saşa: Nu cred...A făcut acolo destulă gălăgie şi bătaie.Si apoi îl vei linişti Dta cu duhul blândeţei şi cu dulceaţa muerească...

Maria: Dar înţelege-mă,Saşa,că nu mai pot! Nu mai pot.Câteodată mi se pare că Grişa nu e om. Că e animal...Dece nu e el ca tine?...De unde vine omul acesta?

Saşa: E omul stepelor şi al măidanelor.E copilul nimănui.

Maria: Copilul nimănui?

Saşa: Ca el au fost sumedenie.Acum un sfert de veac l-ai fi găsit dormind pe măidanuri şi prin viroage.Erau copii aruncaţi sau pierduţi de părinţi. Cât e Rusia de mare nu întâlneai decât copii desmăţaţi,care se ţineau după furturi şi alte blestemăţii. Dumnezeu mai ştie din ce trăiau! Din pomană sau din jafuri.Uneori când dădea molima în ei piereau ca şoarecii.Sau se trezeau de pe boală ca nişte strigoi şi umblau din sat în sat după pâine,de urlau câinii ca după mort.

Maria: Aşa a fost şi Grişa?

Saşa: Da aşa a fost...Un copil fără părinţi şi fără copilărie.Un bezdomnic.

Maria: Si ce s'a făcut pe urmă cu toţi aceşti copii?

Saşa: Când au crescut,i-au dus în colonii de lucru, dar mai ales i-au luat la armată. Ei au ajuns cu timpul cei mai cruzi soldaţi ai Sovietelor.Ei sunt şi au rămas nişte copii bătrâni şi sălbateci...

Maria: Sau nişte fiare.

Saşa: (cu un aer misterios) Câteodată sunt ca nişte sfinţi.Aşa-s de buni.

Maria: Si pe Grişa îl apucă uneori bunătatea şi dărnicia.

Saşa: Mie mi-e milă de dânsul.. Sti Dta dece urăşte el copiii?

Maria: Nu.

Saşa: Fiindcă el însuşi n'a avut copilărie.In fiecare copil crescut şi îngrijit de părinţi,el vede un copil cum ar fi putut fi el însuşi dacă n'ar fi fost un copil părăsit.

Maria: Dar uneori e atât de rău...

Saşa: Atunci are pe dracul într'însul.Când îl apucă mâniile şi i se înroşesc ochii ca la un ucigaş,

simt că îl urăsc de moarte...Dar nu te poţi pune cu dânsul. Si atunci e mai bine să umbli cu binişorul pe lângă el.Căci dacă se linişteşte e iar domol ca un copil şi dă tot ce are pe dânsul. Numai dea Dumnezeu să n'audă, că se face foc. Uite asta seară vrea să petreacă cu noi.Zice că o să vă schimbe sărbătorile voastre creştineşti cu una lumească. Mie mi-a şi tras un rând de pumni,ca să am de ce mă plânge şi închina...

Maria: Doamne,Dumnezeu ştie ce o face şi aici când o veni.

Saşa: Vrea să petreacă,

Maria: Parcă mie îmi sburdă de petrecut.

Saşa: N'ai ce-i face.

Maria: Dece nu l-ai dus în altă parte,Saşa?

Saşa: N'am putut.

Maria: Cel puţin în seara asta să scap de dânsul.E o seară sfântă,Saşa.

Saşa: Stiu.

Maria: Si dacă eşti pravoslavnic trebuie să iai seama să nu-mi spurce sărbătoarea...Saşa! Saşa! De ce nu mi-l iai depe cap?

Saşa: Fiindcă nu pot.

Maria: Mai sunt alte femei în sat...

Saşa: Are chef numai de tine.

Maria: Dacă ai sti ce scârbă mi-e de mine însumi!'.

Saşa: Vieaţa pe pământ e numai suferinţă şi jertfă!

Maria: Si baba zice că mie îmi place vieaţa asta. Mama nu vrea să creadă că eu le fac toate numai pentru Tudor...

Saşa: Baba e proastă...Dar astăzi ar face bine să se bage în fundul pământului...

Maria: (îngrozită) Dece?

Saşa: Fiindcă Grişa mi-a spus să nu dea peste "scripţuroaica".

Maria: Doamne, ce o să se mai întâmple oare şi astăzi?

Saşa: Nimic. Dacă ştii să umbli cu el...Mi-a spus că vrea să-l vadă pe Tudor.

Maria: (speriată) Pe Tudor? Pe Tudor? Ce vrea să-i facă lui Tudor?

Saşa: Nimic.Vrea să-i aducă daruri.

Maria: Daruri.

Saşa: Dupăce s'a îmbătat spunea că e tată...şi că vrea să petrecă azi cu băiatul lui.

Maria: Crezi că n'o să-l bată?

Saşa: Dece să-l bată?

(Se aude afară glasul lui Grişa, care cântă. Saşa deschide repede uşa dela bucătărie)

Saşa: Tudor.Vino încoace Tudor.

Tudor: (intrând) Ce este?.

Saşa: Stai aici.Că vine unchiul Grişa.

Tudor: Numai să nu mă bată iar.

Saşa: Nu te bate dacă eşti cuminte.

(intră Grişa beat şi duce în spinare un sac)

Grişa: E,Eh! Bine am sosit...

Toţi: (tac)

Grişa: Bine v'am găsit.Ce-aţi înlemnit aşa?...

Maria: Bine ai venit,Grişa...

Grişa: Aşa îmi place. Si femeia şi băiatul...Să mă simt şi eu la casa mea.In familia mea. Ha! Ha! Ha! Astă seară vreau să fiu tată...Ce râzi Saşa? (Sughiţă) Ce,nu-mi dai voie să fiu tată?

Saşa: Am spus eu ceva?

Grişa: (Vrea s'o sărute pe Maria, ea se apără) Halal să-ţi fie Mario! Aşa mă primesti când vin cu barţele încărcate de daruri?

Maria: Tot de faţă cu copilul îţi sburdă.

Grişa: Ei şi? Nu-i ca şi copilul meu...(către Tudor) Vino încoace la tata,fiule.

Tudor: Tu nu eşti tatăl meu.(se dă la o parte)

Grişa: Nu fii prost mă! Nu vezi ce ţi-am adus? Uite aici (scoate din buzunar un pumn de ceasornice-brăţară) Pe care-l vrei?

Tudor: De unde ai luat ceasurile astea?

Grişa: Ce te priveşte? Nu ştii că nu se cată la dinţi calul de dar? Haide,ia-l pe care-l vrei.Ia-l pe cel de aur.

Tudor: Nu-mi trebuie ceasornic...

Grişa: Nu-ţi trebuie? Crezi tu că pe când eram de vârsta ta mi-a dat cineva,ceva? (Către Saşa râzând) Haide Saşa...Spune ce eram eu atunci.
Saşa: Ce să spun, domnule Grişa? La ce să mai ştie şi băiatul?
Grişa: Ba să-i spui,că te bat...(se apropie amenințător) De când nu te-am bătut eu pe tine,Saşa?
Saşa: Nu ştiu...
Grişa:Nu ştii!... Mi-e o poftă să-mi descarc beţia în tine...Ce crezi că-s prost? Aşa? O icoană de aur pentru zece sticle de rom? Asta-i treabă?... Sarlatanule.
Saşa: Nu-s şarlatan...
Grişa: Fiindcă din cele zece sticle am băut cinci şi când le-oiu mai bea şi pe celelalte cinci s'a dus icoana...Inţelegi tu măi pravoslavnicule? (Îl ia de gât) Tu te-ai ales cu icoana de aur iar eu cu beţia...Aurul rămâne şi sclipeşte şi sună...Dar vinul? (flueră) Huit. S'a dus...Si atunci eu cu ce am rămas?...Cu sughiţul şi dureri de cap! Iar tu cu sfinţii şi cu aurul.Cu împărăţia cerului şi bunurile pământeşti. Si acuma spune eşti o puslama pravoslavnică şi bătrână,sau nu eşti?
Saşa: Sunt,numai lasă-mă.
Tudor: Lasă-l pe Saşa...Uite că iau ceasul de aur!
Grişa: (Căzând ostenit pe un scaun) Aşa, ia-ţi darul! Copilul cu doi taţi şi cu o mama bună ca pâinea (începe să plângă)Că eu n'am avut tată şi n'am avut mamă.Eu am fost copilul nimănui şi al tuturora.Eu am fost un bezdomnec (deodată se supără) ce te uiţi la mine,Saşa? Ti-e milă de mine, pravoslavnicule?...
Saşa: Am spus eu ca mi-e milă?
Grişa: Atunci ce stai aici? Te-am chemat eu?...Unde e ţuica fiartă?
Maria: E gata totul pentru masă...Baba Leana o să aducă totul.
Grişa: (se ridică amenințător) Baba...Să nu vie stafia,c'o împuşc...
Tudor: Baba Leana nu e stafie...

Grişa: (râde) Mă băiatule să nu te uiţi seara la ea,că deaceea,visezi şi ţipi noaptea prin somn...
Maria: Haide, Tudore,du-te şi te culcă...
Tudor: Dar aştept pe Moş Crăciun! Poate tot mai vine!
Maria: Ti-am spus că anul acesta nu vine Moş Crăciun.
Grişa: Si tu Saşa,vezi de-mi adă ţuica fiartă...Că dacă s'o isprăvi romul să ştii că-ţi iau icoana înapoi.
Saşa: Icoana? Icoana nu va avea-o decât Dumnezeu..
Grişa: Adu-mi de băut pravoslavnicule.Adu-mi ţuica ...M'am săturat de rom.
Maria: Adă şi de ale mâncării:..
Grişa: (Mariei) Daca mănânci şi tu cu mine.Altfel mă supăr. Si tu ştii Maria că dacă eu mă supăr nu mai sunt Grişa cu inima de foc. (Il strânge pe Tudor la piept) Mă,simţi inima mea de foc?
Tudor: Lasă-mă Grişa!..:
Maria: Lasă-l să se ducă dincolo (cu glas împăciuitor) Doar vroiai să rămânem numai noi doi...
Grişa: (Il lasă pe băiat şi o trage pe Maria lângă el) Tot îmi placi tu mai bine decât toate celelalte.
Maria: Ia-l Saşa pe Tudor şi treceţi dincolo (Saşa şi Tudor ies,luând jucăriile)
Grişa: Vino lângă mine,Marie...
Maria: Dar nu-s destul de aproape de tine?
Grişa: Apoi nu aşa... Să te simt aproape de inima mea,căci iar mi-e sufletul ca un cazan clocotit...
Maria: Dacă bei atât? Iar ai băut mai mult decât trebuie.
Grişa: N'am băut nimic,Maria...Aşa,vreo două înghiţituri ca să-mi fie mai tare dor de tine. (vrea s'o ia în braţe)
Maria:(Se desface) Lasă-mă! Ce, vrei să dea iar Baba peste noi?
Grişa: (furios) Dacă nici azi nu mă lasă Baba în pace (face un gest) o curăţ...(afară se aude sgomot de luptă şi de granate)

Maria: Vezi dacă vorbeşti aşa?...Uite se apropie moartea de noi.
Grişa: Lucru prost nu piere, Mario...Si pe urmă atâta paguba dacă am să mor.Dar acum,mai bine să pe trecem...
Maria: Nu vreau...Azi e pentru mine o seară sfinţită de Dumnezeu.
Grişa: Tocmai de aceea...Numai tu să ai sărbătoare?Vreau să am şi eu sărbătoarea mea...(scoate din cismă trei sticle de rom) Si mai am...Stii dacă bag benzină de aceasta în mine, merge şi mai bine motorul vieţii. Insă nu te-am uitat nici pe tine Mario...Când e sărbătoare şi se duce omul la ibovnică nu trebuie să vină cu mâna goală. Ti-am adus daruri...ca unei logodnice...Ce te uiţi aşa la mine,Maria? Nu crezi?...Ce numai boierii şi grofii au voie să facă daruri? Cine ţi-a spus că nu pot să fiu şi eu boier,dacă vreau?
Maria: Linişteşte-te Grişa...
Grişa: (Scoate nişte cercei) Uite un dar boieresc.
Maria: Poate că l-ai luat chiar dela un gorf.
Grişa: L-am luat de unde l-am luat...(vrea să-i pună cerceii la ureche) Dar dece n'ai găuri în urechi?
Maria: Fiindcă nu mi-a făcut mama.
Grişa: Mama ta a fost proastă. Si acum ce-ai să faci cu cerceii?
Maria: Ce să fac? Să-i iai Dta înapoi...
Grişa: Cum, tu nu vrei să primeşti un dar dela mine? Ti-e silă de mine? Tu mă urăşti,Mario!
Maria: (speriată) Nu.Nu-i adevărat,Grişa...Dar dacă nu pot purta cerceii...
Grişa: (Se îmbunează) Ei atunci ţi-i face mai târziu din cercei inele.Si uite,acum atârnă-ţi de gât drăcia asta...(Ii dă un medalion bătut cu briliante)
Maria: (uimită) Dar de unde le mai scoţi,Grişa?
Grişa: Din comoara mea.Dar ce nu vine Saşa cu ţuica fiartă? Si cu mâncarea (flueră haiduceşte) Saşa Ei! Ce-ai înlemnit acolo? Tuica şi pastrama.(Saşa intră cu ţuica şi pastrama)

Saşa: Uite că vin...
Grişa: Măi Saşa,măi! Dece vrei tu să intru azi în păcat cu tine? Dece mă superi,Saşa? Dece nu-mi dai de băut? Dece mă persecuţi pravoslavnicule? (se ridică cu pumnii strânşi)
Maria: Nu te mai mânia,Grişa...
Grişa: Toarnă-ne pravoslavnicule...Si să beai şi tu?
Saşa: Eu nu beau,Grişa...ştii bine că nu beau (în timpul acesta Grişa bea un pahar mare cu ţuică fiartă)
Grişa: Ha, ha! Eşti sfânt netotule...Eşti sfânt şi prost...Tu crezi în Dumnezeu,Saşa! Ha, ha, ha! Iar eu nu cred în Dumnezeu! Si atunci spune ce ai tu mai mult ca mine? Amândoi avem aceiaşi viaţă şi aceiaşi moarte. Si tu răsufli aer şi vezi lumina soarelui şi a lunii,şi tu ca şi mine mănânci bucate şi poame..şi amândoi bem aceiaş votcă,dacă o putem cumpăra sau fura...Ha, ha,ha! Atunci dacă eu mă bucur de toate acestea fără a crede în Dumnezeu dece te închini tu ca un prost şi crezi în Dumnezeu?...Vezi că n'ai minte,Saşa...(bea) Ha, ha, ha! Mă pravoslavnicule,dacă crezi tu în Dumnezeu,dece nu te-a făcut el mai deştept decât eşti...Ha! Ha! Ha! (Saşa iese repede) L'ai văzut ce prost e,Maria? Nu bea..:Dar tu ai să bei...Ce te strâmbi? Azi vreau să am şi eu sărbătoarea mea şi să beau cu tine. Aş fi putut bea în seara asta cu toate femeile din sat.Si eu totuşi am venit să beau cu tine.... Fiindcă am eu aşa o slăbiciune pentru tine...(bea) Ce făceai când am venit?
Maria: Iţi coseam haina...
Grişa: (se înduioşează) Deaceea te iubesc eu pe tine Maria...Fiindcă tu eşti bună ca o pâine şi proastă ca Saşa.
Maria: Aşa,aşa! Fă-mă proastă...Că-s proastă că te rabd lângă mine...
Grişa: Dar ce,nu-ţi ajunge câte îţi dau?
Maria: (cu un suspin adânc) Mai bine nu mi-ai da

nimic...
Grişa: Tocmai deaceea îţi dau, fiindcă nu-mi ceri nimic.Tu nu eşti ca toate celelalte mueri.(cu glas plângător) Dece ţi-e silă de mine Maria!...(ridicându-se ameninţător)
Maria: (speriată) Nu mi-e silă de tine,Grişa...
Grişa: (cade din nou pe scaun şi bea încă un pahar cu ţuică) Uite când beau aşa de mă pătrunde duhul spirtului, parcă sunt deodată alt om. Parcă nu mai sunt un mujic cenuşiu şi rău, parcă nu mai sunt un copil al nimănui crescut prin gunoaie şi hrănit cu lături.Uit tot ce-a fost cu mine odată. Si mă simt nou şi tânăr şi puternic. Si deodată mă simt bogat şi mare...Da Mario,eu am învăţat pe drumul acestui războiu ce înseamnă bogăţia...Eu am văzut ce aveau boierii voştri şi grofii ungurilor. Eu m'am culcat în paturile lor de mătase şi am mâncat din farfuriile lor de argint şi am băut din cele mai dulci şi mai tari băuturi.O,Mario! Eu n'am ştiut până acum cât de frumoasă poate fi vieaţa...(se aude o explozie de grenadă) Las-o să se spargă,că de trei ani le tot aud spărgându-se şi nu mi s'a întâmplat nimic.
Maria: Nu zi vorbă mare...
Grişa: Când s'o isprăvi războiul, Mario, nu mă mai întorc acasă.
Maria: Cum nu te'ntorci acasă?
Grişa: Da ce-s prost? Ascultă, Mario...Tu crezi că eu vreau să duc mai departe viaţa de câine?
Maria: Când e omul la el acasă, se simte mai bine ca'ntre străini.
Grişa: Vreau să trăiesc şi eu odată pentru mine. Vreau să am casa mea şi vitele mele, şi pământul meu..Vreau să-mi cumpăr o prăvălie mare şi să stau toată ziua la tejghea şi să vând.Să vând până mă va apuca ameţeala.Si să strâng bani.Bani mulţi. Să mă satur de ei.Să-mi fie scârbă de ei!...
Maria: Ai băut cam mult,Grişa.Incepi să aiurezi.
Grişa: Cu cât voiu bea mai mult cu atât voiu sti mai bine ce trebuie să fac când o veni ceasul slobozeniei mele

Maria: Crezi tu că aşa se cumpără o prăvălie, Grişa?
Grişa: Da prost mă mai crezi tu,Mario! (sărind şi deschizând sacul) Uite cu ce se cumpără prăvălia, şi casa şi toate femeile din lume...Am bani, Mario ...Vezi,aşti sunt bani. Mulţi bani. Cu banii aceştia pot să cumpăr un oraş întreg.
Maria: (îngrozită) Dar pe cine ai ucis,Grişa?
Grişa: Dar ce ca să ai bani trebuie să ucizi? Ce crezi poate că toţi capitaliştii sunt ucigaşi? Ha! ha,ha! Eu sunt,Mario, un capitalist cinstit. Banii aceştia i-am găsit.
Maria: I-ai găsit?
Grişa: Da i-am găsit într'o pivniţă părăsită. Dracul mi-a scos în cale,ca să mă facă capitalist. M'a făcut norocul capitalist...Ce nu ştii ce-i aia capitalist (sughiţă) Capitalist este atunci când poţi bea cât vrei şi poţi avea câte femei pofteşti (toarnă de băut la amândoi) Să bem Mario pentru capital...Ha! Ha! Ha! (afară se aude tot mai tare bătălia) (intră Saşa)
Saşa: Se bat la marginile satului...Vin ceilalţi.O să dea peste noi!
Grişa: Măi pravoslavnicule,dece mă superi când petrec?
Saşa: Dar vor da ceilalţi peste noi.
Maria: Pleacă Grişa,că dacă vin ai noştri au să te omoare.
Grişa: (se ridică ameninţător) Vrei să scapi de mine năpârcă necredincioasă.
Maria: (cuprinsă de teamă) Dar cine spune asta?
Saşa: Eu am venit să-ţi spun că nu e timp de şezut Poate să sosească ceilalţi din clipă în clipă. Ai noştri sunt beţi şi nu se mai bat.
Grişa: Sunt beţi? Ha! Ha! Ha! Foarte bine fac că sunt beţi. Dacă i-or îmbăta şi pe cei care vin se termină războiul cu o beţie mare.Dece să se mai bată ca proştii? Nu se bat de trei ani? Nu le ajunge? N'au băut destul sânge?Să mai bea şi vodcă,să

mai bea şi vin...şi gata (bea) Na bea şi tu Saşa
şi prinde curaj...
Saşa: Eu nu beau, eu mai bine plec...(şiret) Poate
mă duc înainte.
Grişa: Inainte?
Saşa: Ies din sat şi te aştept...
Grişa: Uite asta îmi place pravoslavnicule...Acum
ai rostit şi tu o vorbă înţeleaptă. Tu o ştergi ca
un erou şi eu rămân aici să beau până în cea din
urmă clipă (se aud catiuşele trăgând) I-auzi cum
cântă orga...Ce-ţi mai pasă.Dacă au intrat catiuşe
le în mişcare, atunci peste un ceas doarme satul
somnul lui de veci (către Maria) Să bem Maria pen-
tru Catiuşa,căci şi catiuşa e o fată bună,care pu-
fâie foc pe nări şi latră ca o căţea turbată......
Bea!...Auzi cum latră? Hăţ! Hăţ! Hăţ! (o îmbie pe
Maria să bea şi dă şi el un pahar cu rom pe gât)
Aşa! Să trăiască catiuşa...(începe să cânte cânte
cul Catiuşei însoţindu-se cu armonica în timp ce
afară se înteţeşte sgomotul luptei)
Saşa: Eu mă duc,Grişa.
Grişa: Du-te,iepure fricos.
Saşa: Te aştept la ferma părăsită,în pivniţă.
Grişa: (cântând mai departe din armonică) In pivni
ţă...(se opreşte din cântat) Stai! Ia şi sacul a-
cela.Acolo sunt banii mei.Acolo e Grişa capitalis-
tul,nu proletarul şi haimanaua.Ce caşti ochii? Ti
oiu da şi ţie ceva dacă-i vei păzi bine.
Saşa: (cu faţa iluminată şi foarte şiret) Nu ţi-am
fost eu totdeauna credincios? Ti-i păzesc,cum să
nu ţi-i păzesc,tată...
Grişa: Că eu vin când o trebui,vin cu Maria...
Maria: Eu nu plec dela casa mea.
Grişa: Acum că am zestre îmi trebuie şi nevastă.De
casa asta tot are să se aleagă praful.Vii cu mine
şi iai şi băiatul.
Saşa: (în timp ce ia cu grije sacul cu bani) Eu mă
duc Grişa.
Grişa: Du-te sănătos,mucenicule.
Saşa: Mata poţi să stai cât vrei (mieros şi cu şi-

retenie) Că am eu grije de bani...Am să fiu şi eu
câteva ceasuri capitalist.
Grişa: Si dacă se liniştesc lucrurile şi nu iese
nimic rău te'ntorci cu banii înapoi.
Saşa: Mă'ntorc,tată,mă'ntorc...(iese)
Grişa: Ce te pierzi aşa cu firea,Maria? Uite,eu nu
ma tem de războiu.
Maria: Dar dacă or da peste noi...
Grişa: Cine să dea,ai voştri? Stiu eu că atâta aş-
tepţi.Dar n'ai grije că nu viu...I-auzi cum latră
catiuşele.Hăţ! Hăţ! Hăţ! Ii mătură ca pe soareci.
Maria: Cum vorbeşti Grişa?
Grişa: Am mai văzut eu lupte...M'am învăţat cu ele
Dar să vedem băutura mai e (se uită în jurul său
şi ia două sticle de rom) Mai sunt două sticle de
rom.Dacă le-am băut pe astea s'a dus icoana...S'a
dus de duscă şi am făcut din burta mea altar...Ha!
Ha! Ha!
Maria: Nu râde de cele sfinte...(Afara se aude ca-
tiuşa)
Grişa: (Mai bea un pahar de rom) N'auzi că râde şi
catiuşa? Hăţ! Hăţ! Hăţ! Haide Maria, să uităm că-i
războiu şi să fim fericiţi.
Maria: Fericiţi,noi?
Grişa: Să uităm că suntem nişte robi şi să ne gân-
dim c'o să vină ziua când cu toţii vom fi slobozi
şi vom face ce ne-o tăia capul...Tu eşti fată bună
Maria...Eu sunt om bun,Maria...Sunt eu om de trea-
bă,Maria?
Maria: De,ştiu eu?
Grişa: Ti-am făcut eu vreun rău? Nu ţi-am scăpat
eu băiatul şi gospodăria? Câte vaci ai azi în
grajdi? Si câţi cai? Si câţi porci?
Maria: Ai fost darnic...
Grişa: (strigând şi enervându-se) Ce mai vrei dela
mine,Maria? Dece stai întunecată şi închisă la ini
mă,de parcă n'aş fi omul tău...
Maria: Om de pripas...
Grişa: Nu-s de pripas...Maria. Ti-am spus că te
iau cu mine...

Maria: (clatină din cap) Unde să mă iai?
Grişa: Te iau la casa mea. Undeva intr'un colţ de lume.Si acolo cumpăr o prăvălie mare cu tot felul de mărfuri şi te pun la tejghea să vinzi.
Maria: Iar tu să stai la cârciumă şi să bei.
Grişa: (Râde) Dece să nu beau, dacă am să am bani şi-am să fiu captalist? Dar tu vrei să scapi de mine.(Din ce în ce mai bănuitor şi mai iritat) Tu abia aştepţi să mă vezi plecat.
Maria: (cu teamă) Nu-i adevărat...
Grişa: Tu nu mă iubeşti,Maria.
Maria: (tace)
Grişa: Dece nu mă iubeşti,Maria? Ce stai toată ziua şi te gândeşti? La ce te gândeşti,Maria? La cine te gândeşti?
Maria: La nimic...
Grişa: Ba te gândeşti la cineva...(cu glas mai ridicat) Stiu eu la cine te gândeşti.Te gândeşti la dânsul.
Maria: (cu groază) Nu! Nu! Nu mă gândesc la nimeni
Grişa: Dacă nu te gândeşti la dânsul,bea şi joacă.
Maria: Cum să joc?
Grişa: Bea (îi întinde un pahar) Bea un pahar cu rom...Bea pentru mine,Maria şi pentru dragostea mea...
Maria: (bea cu sila) Uite am băut...să nu zici că-s rea.
Grişa: (o desmeardă) Aşa îmi placi,Mario...Dar mai vreau ceva.
Maria: (nesigură) Ce....
Grişa: Vreau să-mi joci.
Maria: Nu! Nu! Asta n'o fac!
Grişa: (rugător) Joacă,dacă mă iubeşti...
Maria: Nu joc,Grişa.
Grişa: (începe să cânte căzăcească din armonică) Joacă,Mario!
Maria: Lasă-mă...
Grişa: Joacă.Joacă cu mine (el cântă din armonică şi joacă totodată)
Maria: Nu pot.

Grişa: Joacă, Maria...Uite joacă aşa ca mine.... asta-i căzăcească...
Maria: Lasă-mă,Grişa, nu mă mai supune la casne...
Grişa: (ameninţător sub efectul tot mai puternic al beţiei) Joacă,Maria,că mă scoţi din sărite!
Maria: (strigând) Nu mă chinui! Grişa! Nu mai pot Grişa!...(deodată scoate baba capul pe uşe ca să vadă ce se petrece în scenă)
Baba: Potoleşte-te, nebunule, că dă potopul peste noi.(afara mare sgomot de luptă; se adu şi mitralierele) Si acum îţi mai sburdă?
Grişa: Piei din ochii mei, coropişniţă bătrână (se apropie de ea ameninţător) Stafie otrăvită...Moarte alungată din iad...Ce vrei dela mine?
Baba: Să te duci diavole! Să te duci de unde ai venit!
Maria: Nu te pune cu el,Babă...
Grişa: (râde Odată tare) Ha! Ha! Ha! A venit strigoiul! Daţi-mi un par să i-l înfig în piept...: să moară strigoiul.(caută un par şi dă peste o puşcă de vânătoare pe care o ia. Maria sare să-i ia puşca.El o dă la o parte)
Maria: Ce vrei să faci,nenorocitule?
Grişa: (cu un rânjet) Vreau să încerc puşca...
Maria: (ameninţătoare şi luând apărarea Babei se aşează în faţa ei) Asta n'ai s'o faci, Grişa! Mai bine cad eu decât...
Grişa: (o dă la o parte) Păcat să stric un cartuş pe un vânat aşa bătrân (râde şi sughiţă) Dar hai, totuşi să încerc puşca...(ridică arma în clipa aceia se deschide uşa şi apare Ion.Mare încordare dramatică)
Maria: Ion!... (Ion dă pe Grişa la o parte şi-i smulge puşca din mână)
Baba: Ai venit, Ioane...(Ion o îmbrăţişează) Mă omora ticălosul dacă nu te aducea Dzeu(Maria stă sfioasă şi cu ochii plecaţi mai la o parte)
Ion: Ce se petrece aci,Maria?
Baba: Ti-a luat nemernicul locul în casă.
Ion: (îl măsoară pe Grişa din cap până în pi-

cioare) Uite,uite! Eşti îmbrăcat şi cu cămaşa mea (râde amar) Aşa stau lucrurile? Bine!
Maria: Să mă asculţi şi pe mine Ioane...Tu nu ştii ce-am îndurat eu!
Ion: (către Maria) Fireşte c'am să te ascult. Dar întâiu vine răfuiala cu dumnealui (arătă pe Grişa, care se fereşte şi se retrage încet spre uşe în timp ce Ion conduce pe baba Leana) Du-te Mamă din colo...Unde-i Tudor?
Baba: E alături.
Ion: Stai cu dânsul până încheiu eu aici socotelile.(Baba iese) (Ion îl vede pe Grişa că se strecoară spre uşe şi cu un singur salt îi taie drumul) Nu aşa,nu aşa.N8ai să pleci fără să ne cunoaştem de aproape (îl ia de piept şi-l trage spre dânsul,ameninţător) Ce cauţi în casa mea, ticălosule? Ce cauţi la femeia mea?
Grişa: (râde cinic) A ta?
Ion: Dar a cui? Faceţi chef? De Crăciun? (lui Grişa) Duhneşti a rachiu...Ai băut.
Grişa: Si dece să nu beau?
Ion: Ce cauţi la femeia mea?
Grişa: (cu un sughiţ) A ta? Puf! (râde) Spune drept Maria! Nu eşti tu muierea mea?
Maria: Eşti un ticălos,Grişa!
Ion: Incep eu să pricep ce-a fost aici.Ce-i adevărat din toate astea,Mario?
Maria: (tace frământată puternic lăuntric)
Grişa: Ce vrei să spună? (râde) E ruşinoasă...Nu vrea să-ţi spună că e muierea mea, că am stat aici ca'n casa mea...
Ion: Il auzi,Maria?
Maria: (plânge)
Grişa: Spune Maria. Nu ţi-am ţinut eu gospodăria? Nu ţi-am adus alte vite în locul celor ucise de bombe?...N'am fost eu omul tău? Si n'am voit să te iau cu mine (catre Ion).Iar tu? Ha! Ha! Ha! Tu eşti un venetic...
Ion: Si asta mi-o spui tu mie,bărbatului ei?
Grişa: (căscând ochii) Tu barbatul ei? Dar ce crezi că m'am îmbătat ca să cred în aiureli? sughiţă odată tare)
Ion: Aiureli? Ce-ţi închipuiai? Că n'am să mă mai întorc, liftă? (ameninţător) Uite că m'am reîntors şi am venit să fac rânduială în casa mea...(din ce în ce mai ameninţător) Deacum înainte eşti prizonerul meu...Si te voi judeca,aşa cum se judecă,pângăritorii şi ucigasii...
Maria: (ridicându-se repede) Ce vrei să faci,Ion? (afară sgomotul luptei se aude tot mai slab)
Ion: (râzând amar) Aşa! Ia mai iai şi apărarea...
Maria: Nu-i iau nici o apărare că m'a chinuit destul...Dar nu vreau Ioane să faci păcat aici în casă. Nu mai spurca şi casă cu sângele lui. Că ne-a spurcat-o el destul.
Grişa: (profitând de un moment de nebăgare în seamă al lui Ion şi se repede să-şi ia din colţ pistolul mitralieră) Dacă e vorba de răfuială, să ne răfuim aci...(cu o săritură Ion îi smulge pistolul şi-i pune apoi mâna în beregată)
Ion: Aşa ticălosule! Credeai c'o să-ţi meargă toate în plin până la urmă...Nu Maria,nu voiu pângări casa copilului meu cu sângele acestui nenorocit (îl împinge uşor spre uşe,deschide uşa cu un brânciu,îl scoate afară pe Grişa,şi acolo în întuneric îl răpune cu un glonţ.Maria scoate un strigăt şi-şi acoperă faţa cu mâinile.Uşa dela bucătărie se deschide şi intră Baba Leana.Ion se întoarce şi aruncă pistolul)
Ion: Cel puţin nu mi-am spurcat casa cu el...
Baba: Ce-ai făcut,Ioane? In noaptea de Crăciun?
Ion: Ce te sperii, mamă? Nu ştii că-i războiu? Ne-am curăţat bârlogul de un duşman...Pleacă,mamă. Am de vorbit cu Maria (baba iese, Maria stă lângă cămin şi plânge)
Ion: (Ia o sticlă de rom) Aşa...Uite şi băutura muscalului (bea o înghiţitură) Si acum să stăm noi doi la sfat...
Maria: (plânge)
Ion: Lasă plânsul şi vorbeşte.

Maria: Ce să mai vorbesc?
Ion: Ce-a fost aici în lipsa mea?...Ce-a vrut tică
losul ăsta? Vreau să ştiu tot. Dumnezeu a dat de
m'am întors sănătos din războiu. Mă bucuram să vă
strâng pe toţi în braţe şi să petrec câteva cea-
suri cu voi...Si vezi ce-am găsit. Si ce ispravă a
trebuit să fac în ziua Domnului...(răspicat şi
grav) Deaceea să-mi spui şi tu tot...
Maria: Ce să-ţi spun? (tot plânge)
Ion: Tot.Inţelegi tu? Tot!
Maria: (printre lacrimi şi frământându-şi mainile,
apoi se potoleşte şi povesteşte cu tot mai multă
însufleţire) Când au venit Ruşii întâi şi a dat
răsboiul peste noi a fost mare prăpăd aici în sat.
Du-te şi vezi,Ioane, satul,şi n'ai să-l mai cunoşti
Nu mai e casă de casă, n'a mai rămas o vită şi nu
mai vezi un copil. Noaptea dintâi a fost o noapte
de groază şi de păcat. S'au dus în cârciuma lui
Franz şi au dat drumul la vin şi la ţuică.Si au bă
ut ţuica cu căldările. Si s'au ameţit aşa de tare,
de urlau ca vitele şi trăgeau mereu cu pistoalele.
Eu m'am ascuns cu baba şi cu Tudor în pivniţa pă-
răsită.Dar ce să-ţi mai spun?...Parcă tu mă crezi?
Ion: Spune, că te ascult.
Maria: Si am stat acolo toată noaptea. Si toată
noaptea s'au auzit puştile pocnind şi răcnete săl
batice. A doua zi când a ieşit Baba să vadă ce a
fost a înţeles că s'au împlinit cuvintele din Apo
calips, şi că s'a coborît pe pământ Antihartul*).Pe
muierea lui Toader potcovarul au necinstit-o zece
muscali şi apoi au ucis-o. Pe unul din copiii ei
l-au rupt în bucăţi. Numai paraliticul care zăcea
în groapă a scăpat.Dar el a văzut şi a auzit tot.
Pe Franz cârciumarul l-au spanzurat deasupra tej-
ghelii dupăce i-au turnat vin cu leuca pe gât...A
mai ucis-o şi pe Lina lui Matase, iar pe fetele lui
Ilie, ciobotarul,le-au luat cu ei, de ţipau bietele
şi se sbăteau ca peştii în braţele muscalilor când
au pornit să plece camioanele... (după o pauză) Aşa

*) Popular Antichrist.

a fost întâia noapte la noi în sat...
Ion: Si pe urmă?
Maria: (cu sfiiciune) Si pe urmă...A venit el...
Ion: Care el?
Maria: Grişa...
Ion: (râde amar) Si cum a venit el a şi pus stăpâ-
nire pe tot ce aveam: Pe casă, pe nevastă,pe copil
Maria: (cu un ton de protest) N'a fost aşa cum
crezi tu.
Ion: Dar a fost aşa cum te-am găsit eu (arată sti-
clele goale) Ia te uită ce chef aţi mai tras în
noaptea de Crăciun.Si eu am dat ca un prost peste
voi şi v'am stricat petrecerea...(râde cu amără
ciune)
Maria: (izbucnind) Ioane! Ioane! Nu şti ce prăpăd
şi ce canon a fost vieaţă mea.Eu n'am mai fost un
om.Eu am fost prada lui.Ce puteam face.Nu numai o-
dată era să mă omoare. Si dacă nu veneai tu astă
seară ca arhanghelul din cer,o omora pe baba...
Ion: Orice ai spune tu,eu văd ce am găsit acasă.Am
plecat la oaste să-mi apăr ţara,dar şi ca să vă a-
păr pe voi...Si acuma după atâtea primejdii şi atâ
ta trudă,mă întorc acasă şi ce găsesc...Lifta pă-
gână gata să-mi ucidă mama,după ce chefuiesc în noap
tea de Crăciun cu nevasta mea...(apăsat) Astea le
au văzut ochii mei,Mario...Si astea rămân pe veci
întipărite în mintea mea.
Maria: (repede) Eu n'am chefuit cu dânsul,Ioane!..
Ion: Dar a chefuit el cu tine.Si apoi ce căuta că-
maşa mea la dânsul? Mi-ai dat cămaşa de parcă aş
fi fost mort.
Maria: Nu i-am dat nimic.Si-a luat-o el singur.Cum
ar fi putut lua tot ce vroia. S'a făcut stăpân pe
toate.Ce putere aveam eu,faţă de dânsul? (cu des-
nădejde) Ce-ai fi vrut Ioane? Ai fi vrut să mă gă-
seşti moartă?
Ion: Mai bine moartă decât batjocora lui şi a lu-
mii.
Maria: (cu un strigăt) Si Tudor? Si băiatul? Te
gândeşti tu ce se putea întâmpla cu băiatul?

Ion: (deodată parcă trezit de mânia ce-l cuprinsese încet) Ce-a fost cu băiatul? Unde-e băiatul?
Maria: Băiatul e sănătos, e zdravăn și frumos. Dar cu ce preț l-am păstrat! Ei Ioane, pentru Tudor, numai pentru Tudor am îndurat totul! Acum înțelegi..
Ion: (tace și-și aprinde dus pe gânduri o țigară)
Maria: Du-te și caută în sat băieți de vârsta lui. N'ai să găsești unul de sămânță...
Ion: (revoltat) Dar asta cum se poate?
Maria: Uite că se poate. Pe mulți i-au ucis, când au venit muscalii întâi. Pe ceilalți i-au luat pe urmă cu ei cazacii.
Ion: Cazacii?
Maria: Da, Cazacii! Spuneau că le trebuie băieți ca să le îngrijască de cai. Si pe urmă dacă or fi ascultători și buni or face din ei cazaci.
Ion: Băieții noștri din sat, cazaci?
Maria: Da, Ioane! Intreba și pe babă, dacă nu crezi. Intreabă și pe ceilalți.
Ion: (cu oarecare sfiiciune) Si Tudor?
Maria: Pe Tudor că era sdravăn și frumos și știa să umble călare, au vrut să-l ia de cum au venit. Il și urcaseră doi cazaci pe un cal, iar el bietul copil se sbătea ca un pește și striga la mine.. "Nu mă lăsa, mamă... Nu vreau să mă duc cu ei!" Si atunci...
Ion: Si atunci?
Maria: Atunci a ieșit dintr'o casă Grișa!...
Ion: Grișa?
Maria: Da, Grișa. Era beat și mai ținea o sticlă de rachiu în mână. Eu plângeam și mă văitam să-mi lase băiatul. Si baba striga și ea cât o ținea gura după băiat. Dar cazacii se pregăteau de ducă... Si atunci Grișa s'a uitat la mine și s'a uitat la băiat. Mi-a dat să-i țin sticla cu rachiu, s'a aruncat asupra muscalilor, a smuls pe Tudor din mâinile lor și amenințând pe cazaci cu pistolul, a adus copilul în casă și mi-a spus: "Tine-ți copilul, femeie. Cazacii au destui băieți. Femei să ia, nu băieți. Că dacă iau femei atunci au și băieți! N'au nevoie de băieții

altora..." Si din ziua aceia, n'a mai plecat Grișa din casa noastră, până ce ai venit tu și l-ai răpus. (ea începe a plânge încet, iar el tace adâncit în gânduri)
Ion: Si deatunci el a fost bărbat în locul meu... Si tata vitreg pentru Tudor.
Maria: Acum că știi ce-a fost să nu vorbești așa Ioane... Nu ți-am dat dragostea ta. Dar dacă-ți ia cineva cu sila trupul înseamnă că n'ai dat nimic. Inseamnă că ai fost jefuită de tot ce ai mai sfânt
Ion: Acum e ușor să vorbești așa!
Maria: Ce-ai fi folosit dacă mă pângăreau douăzeci de soldați și mă ucideau pe urmă?
Ion: Si asta încă?
Maria: Intreabă în sat la noi și în satele vecine. Si-ai să afli ce blestem și ce ocară a fost acolo.
Ion: Dar acum i-au izbăvit ai noștri.
Maria: Cel puțin așa ți-ai găsit băiatul. Puteau să ți-l omoare de o sută de ori.
Ion: Așa, așa e!
Maria: Si gospodăria? Du-te în grajd și vezi... Nu ți lipsește nici o vită... Iar vaca mai are doi junci... Si iapa un mânz. Si scroafa șease purcei. Si toate celelalte vite pe care le-a adus Grișa de prin alte părți.
Ion: (interesat) Spui tu adevărat Maria?
Maria: Du-te de vezi. Numai să nu fi ucis azi bombele vreo vită. C'azi dimineață nu era nici una lipsa.
Ion: Bine, bine, astea le văd eu... (cu un râs amar) Dar și tu, slavă Domnului ai trăit bine. Gospodăria e împlinită. Zaiafet cu muscalul. Si toate celelalte
Maria: Să nu vorbești așa Ioane. Că faci păcat. Numai baba vorbește așa.
Ion: Nu vorbesc, dar văd!
Maria: (frângându-și mâinile) Ce vezi? Uita-te la mine! Ce vezi? C'am ajuns o umbră? O nălucă de om? Când se topește cineva cum m'am topit eu, o face din fericire? Ioane! Ioane! Tu nu știi ce iad și boală a fost viața mea. Mă îneacă și acuma scârba când mă gândesc la toate câte le-am trăit...

Ion: Bine că ţi-e scârbă...
Maria: Uite când ai sosit adineauri,ai văzut cum ne chinuia Grişa pe amândouă.Aşa a fost totdeauna. ..o cazně şi o prigoană.Venea beat şi ne silea să bem cu dânsul; iar dacă nu voiam,sărea la Baba sau la băiat...Azi era s'o ucidă pe baba, altădată era să-l omoare în bătaie pe Tudor...
Ion: Pe Tudor.Părcă-l iubea?
Maria: Avea toane...
Ion: Ticălosul...
Maria: Si aşa am dus-o luni şi luni de zile,tremurând de teamă c'o să-l apuce iar mânia...Azi m'a chinuit să beau cu dânsul...Ba m'a silit să joc Că zăceasca. Azi în seara de Crăciun. Atunci a intrat mama,iar el s'a făcut foc şi,beat cum era,ar fi ucis-o dacă nu venai tu (după o tăcere) Acuma ştii ce-a fost cu mine,Ioane! Toate le-am îndurat aştep tându-te pe tine.
Ion: (maşinaliceşte) Aşteptându-mă pe mine...
Maria:Ca pe un heruvim,ca pe un arhanghel care să mă slobozească din canonul în care mă chinuiam. Noaptea mă rugam Celui de Sus să te aducă înapoi, să mă scap de ruşine,de batjocoră şi să mă izbăveşti de păcat şi de prea-curvie.(face cruce) Mulţumescu-ţi Tie Doamne că l-ai adus...
Ion: (mişcat) Maria!
Maria: Mulţumescu-ţi că mi-ai alungat diavolul din casă! Deacuma fie ce-o fi...(către Ion) Asta e tot ce-a fost şi ce-am îndurat...
Ion: (şi mişcat) Da,asta e tot...şi e destul!
Maria: Si acum,Ioane,judecă-mă cum vrei! Ucide-mă! Sfâşie-mă! Aruncă-mă la câini! Să se liniştească odată trupul acesta nenorocit...
Ion: Lasă asta,Maria...La ce bun? Cu asta nu se îndreaptă ce-a fost...
Maria: (plângând) Da,nu se'ndreaptă...
Ion: Când m'am dus la războiu, ţi-am luat chipul tău în suflet ca un odor. Numai gândul la tine la Tudor şi la casă m'ajutat să'ndur toate necazurile războiului.Prin câte am mai trecut! Si de câte ori

n'am văzut moartea cu ochii! Dar când mi-era desnădejdea mai mare, chipul tău îmi râdea în minte iar eu găseam în suflet credinţă şi vitejie destulă,ca să merg mai departe...Acuma toate au fost de prisos...
Maria: (isbucnind) Nu,n'am fost de prisos!
Ion: M'am reîntors.Dar n'am găsit decât umbra pângărită a celei pe care am lăsat-o în urmă...Acum vieaţa mi s'a închis...A trecut coada balaurului din Apocalips şi peste vieaţa mea şi mi-a luat cea mai frumoasă stea...
Maria: (plânge) Doamne! Doamne!
Ion: Se vede că Dumnezeu ne-a pus la mare încercare...
Maria: Dar încercarea s'a isprăvit,Ioane.
Ion: S'a isprăvit pentru trupurile noastre. Poate. Dar s'a adâncit ca o boală, ca un rac în sufletul nostru...(după o tăcere) Eu am să plec.....Mamă...
Maria: (cu un strigăt) Dece să pleci, Ioane? Dacă trebuie să plece cineva din casa asta voiu pleca eu. Rămâi tu cu baba şi cu Tudor în casa ta.(Incep să sune clopotele la biserica din apropiere)
Ion: Nu,nu!
Maria: Rămâi tu...Pe mine să mă'nghită lumea şi să mă pierd în pustii!
Tudor: (dinlăuntru) Vreau să-l văd pe tata. Tată! Tată!
Maria: Deschide băiatului...Cu ce-i vinovat el de toate ale noastre? (Ion deschide şi intră Tudor)
Tudor: Dece stai aici numai cu mama,tată? De mine nu ţi-a fost dor? (îl sărută)
Ion: Dragul meu băiat...Doar am venit şi pentru tine,Tudore...Ca să fim iar împreună...Ce frumos te ai făcut băiatule!
Maria: Ti-am spus eu,Ioane? (clopotele sună la biserică).
Tudor: E Crăciunul,tată...Iar sună clopotele la biserică.Le-auzi cum sună?
Ion: (care-l strânge aproape de dânsul) Le aud,Tudore...

Tudor: Poate că acum va veni şi Moş Crăciun. Nu-i aşa că Moş Crăciun n'a murit în războiu?
Ion: N'a murit. Numai că din pricina răsmeriţei şi a războiului nu mai are jucării şi nu vrea să umble cu sacul gol pela casele oamenilor!
Maria: Ti-o fi foame, Ioane. Vrei să îmbuci şi tu ceva?
Tudor: A făcut baba Leana cozonaci...(se repede la uşe) Adă cozonacii babă, să mâncăm cu tata...(în acest timp Maria pregăteşte masa)
Maria: Dece nu te desbraci, Ioane?
Ion: Stii bine că nu rămân în noaptea asta aici.
Tudor: Ce vrei să pleci, tată? Doar abia ai venit. Nu vreau să pleci, tată...(intră baba Leana cu o tavă cu de-ale mâncării)
Baba: Cine vorbeşte de plecare? Nu cumva Ioane vrei iară să ne laşi?
Ion: (întunecat) E mai bine dacă plec, mamă...
Baba: Dar abia ai venit, fiule...dece să pleci?
Ion: Tu şti mamă ce a fost aici...
Baba: (uitându-se la Maria care aşează mai departe masa) Stiu! Stiu! Dar acuma ca-i focut dreptate poţi să rămâi...
Ion: Nu mamă. Să mai treacă timp. Poate că vremea va îngropa sub cenuşa ei şi nenorocirea care s'a abătut asupra casei noastre.
Maria: Eu i-am spus, babă, că pot pleca eu...Acuma că sunteţi toţi trei laolaltă.
Tudor: (plângând) Nu vreau să pleci nici tu, mamă. Si nu vreau nici tu să pleci tată (se lipeşte de tata) Cum ai să ne laşi tu în noaptea de Crăciun? ...Dacă ai şti tu de când te aşteptăm!
Ion: Bietul băiat!...Dar vedeţi voi, eu dela armată n'am avut decât o învoire de câteva ore. Si dacă rămân până mâine dimineaţă o să am bucluc...
Baba: Dacă îţi spun eu să rămâi, poţi să rămâi. Adineauri Maria m'a apărat cu trupul ei...A fost vitează. Nu-i şi ea, Ioane, decât o nenorocită...
Maria: Bine că cel puţin acum recunoşti, babă tot ce-am îndurat şi jertfit în nenorocirea mea. (afară se aud sunând clopotele de Crăciun)

Baba: (făcându-şi cruce) Bine că m'a ţinut Dumnezeu în vieaţă, să te văd întors acasă, Ioane. Că pe ceilalţi trei fraţi ai tăi ştii bine că i-a luat Dumnezeu.
Maria: Sună clopotele păcii...Babă...
Baba: (se uită la Ion) Si ale împăcării, Ioane...
Ion: N'a venit încă pacea, mamă...Războiul mai ţine ...Mâine o pornesc din nou la drum. Iar împăcarea vine şi ea, dar cu vremea şi cu uitarea.
Baba: Poate că Dumnezeu a vrut să bântuie în casa noastră dihonia şi prigoana şi batjocora ca să ne pună sufletele la încercare. Si iată-ne după atâta sânge şi moarte, iată-ne iarăşi împreună...Să nu ne mai gândim la ce-a fost, Ioane. Poate că odată cu războiul acesta se vor nărui răutatea şi păcatul şi va exista o altă lume...Poate că Tudor al nostru va avea parte de o altă vieaţă mai bună şi mai cinstită.
Tudor: Vieaţă mea va fi şi vieaţa voastră...
Ion: Pentru el m'am dus la oaste...Pentru el am venit azi aici. Si pentru el mă voi reîntoarce înapoi când s'o isprăvi prăpădul.
Maria: Da Ioane, pentru Tudor. Căci el este fericirea noastră de ieri şi vieaţa noastră de mâine...

(Cortina cade încet)

Reproducerea s'a făcut după un exemplar scris la maşină şi corectat de autor,care se găseşte la editură. Dedicaţia e scrisă şi semnată de autor.

Salzburg, 7 Ianuarie 1952

№ 1 8 0